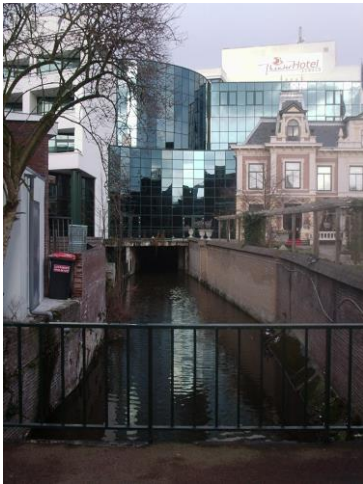

De Almelose Aa

Martin Mulder 2002

Als je een riviertje in een natuurgebied tegenkomt dan verwacht je een natuurlijke waterstroom dat zijn weg zoekt naar lager gelegen gebieden. Al slingerend baant zo'n riviertje zich door een open kruidenvegetatie en door bosgebieden. Waar de mens langs de rivier is gaan wonen zie je boerderijen op de hoogste plekken en natte weilanden met hakhoutwallen en knotbomen en soms meidoornhagen op de meer lager gelegen plekken.

Dit soort landschappelijke beelden vinden we in het buitengebied min of meer vanzelfsprekend. Komt zo'n riviertje echter de stedelijke omgeving binnen stromen, dan keren we het de rug toe en gooien het op sommige plaatsen vol met ons afval.

Foto 1: Midden in Almelo: hier wordt het bestaan van de Almelose Aa nog genegeerd. Het is de rug toegekeerd.

Langs de Almelose Aa is dit stadsbeeld van een riviertje heel duidelijk te zien. De manier zoals we met de Aa omgaan is het ontkennen van het bestaan van de Aa en het nauwelijks gebruik maken van dat vanzelfsprekende natuurlijke beeld dat er zou kunnen zijn. Onze kinderen moeten om de echte natuur te leren kennen te ver buiten de stad gaan zoeken terwijl het ook langs de achtertuin te vinden zou moeten zijn. Zo hebben de ouders onder ons vroeger de natuur ook leren kennen; als iets vanzelfsprekends dat overal aanwezig was.

Natuur langs water

Natuur langs water is een vorm van natuur dat zich heel snel kan ontwikkelen en al heel snel door de meeste mensen als zeer fraai

wordt ervaren.

In het centrum van Almelo is de Aa voorzien van betonoevers waar langs gewandeld kan worden. Waar die ruimte voor wandelen aanwezig is in het centrum, wordt de Aa lang niet altijd als negatief ervaren. Het weghalen van woningen, winkels, spoorviaducten, enz. is meestal niet mogelijk en ook niet wenselijk.

Maar richting het buitengebied zoekt de Aa zijn weg via rommelige achtertuinen, langs flats, door stukjes park met kortgemaaid gras en overig cultuurgroen, langs de achterkant van de kinderboerderij en nog meer plaatsen waar het riviertje nauwelijks herkenbaar is. Juist hier waar meer ruimte beschikbaar is dan in het centrum, daar kunnen de natuurlijke potenties veel meer uitgebuit worden dan nu het geval is. Het resultaat zou kunnen zijn een meer natuurlijk stromende Aa met bloemenweiden en inheemse houtige begroeiingen.

Foto 2: kale, opgekroonde bomen en kort gemaaide oevers leveren een uitgeleefd parkbeeld op.

Herkenbaar maken voor de wandelaar (lees natuurliefhebber)

Om dit natuurlijke beeld ook te kunnen ervaren zou er een doorlopende natuurrecreatieroute langs de Aa moeten lopen, losgekoppeld van de autowegen, zodat jong en oud de natuur dagelijks kan beleven in Almelo en niet alleen op een vrije dag als we tijd hebben om de natuur in het buitengebied te bezoeken.

Dit herkenbaar maken van de natuur dicht bij de mensen is noodzakelijk omdat veel ouderen en kinderen vervreemden van de natuur. Ook in Oost-Nederland moet je voor natuurbeleving te ver de stad uit. Natuur in de stad werkt drempelverlagend.

Drs. Arie Koster (universiteit Wageningen) zegt: "**Als natuur in de stad kan leiden tot een fundamentele mentaliteitsverandering van haar burgers, kan ze daarmee een brugfunctie vervullen naar de natuur op het platteland.**"

Dit kun je anders zeggen: Natuur in de stad brengt natuur dicht bij de burgers → de burgers leren het daardoor kennen → als de burgers het kennen zijn ze in staat om het te waarderen → een hoge waardering dwingt respect af; daardoor minder vandalisme of ander oneigenlijk gebruik van het openbaar groen, zowel in het stedelijk gebied als op het platteland.

Onderbouwing

Er zijn diverse redenen om meer ruimte te bieden voor de natuur in de stedelijke omgeving:

→ Belang voor de **burgers van Almelo**:

- ◆ Educatief: de natuur leren kennen door het binnen wandelafstand aan te bieden.
- ◆ Traditioneel groen, het zgn. "gemeentegroen" wordt niet of nauwelijks meer gewaardeerd.

→ Belang voor de **gemeente Almelo**:

- ◆ Goedkoper in onderhoud (èchte natuur is zelfregulerend).
- ◆ Traditioneel groen kan, binnen de budgetten die beschikbaar zijn, alleen met ongewenste middelen als bijv. het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen worden beheerd. Cultuurgroen vraagt nl. om een zwarte, onkruidvrije ondergrond. Iedereen weet dat dit met de schop niet het hele jaar door te realiseren is. Gevolg is dat het hedendaagse cultuurgroen of verwaarloosd er uit ziet, of dat het simpelweg vervangen wordt door extensief beheerde grasvegetaties. De burgerij kan die oplossing niet waarderen.
- ◆ Natuurlijk groen biedt nieuwe kansen voor het gemeentelijk groenpersoneel. Voor het realiseren van echte natuur zal de groenman de waardering terugkrijgen, die het de laatste jaren schromelijk moet ontberen.

Dit omschakelen naar groen dat middels natuurlijke processen ontstaat is niet per direct te realiseren. Er moet voor echte natuur en daarom voor goedkoop beheer eerst een goede uitgangssituatie gecreëerd worden. Dit vraagt inzicht in de natuurlijke potenties en de natuurlijke processen die per plaats in het stedelijk gebied mogelijk zijn.

Potentiële natuur moet structureel vastgelegd worden in een zgn. natuurzône. Natuur heeft tijd nodig om te ontstaan. Daarom moet het duurzaam vastgelegd worden in een groenstructuurplan. Dit kan voor Almelo een groot deel van de Almelose Aa zijn gekoppeld aan de bestaande grotere ruimtelijke groenelementen als geïntegreerde landschappelijke groenelementen, enkele parken en grotere eenheden groen als in bijv. de 60'er jaren wijken.

E.e.a. moet weer gekoppeld worden aan de natuurwaarden in het buitengebied.

Het initiatief voor natuurontwikkeling kan van de groenafdeling van de gemeente komen, maar het vastleggen voor de toekomst vraagt om een integrale aanpak samen met de overige gemeente afdelingen die zich met het beheer van de openbare ruimte bezighouden, als ook externe instanties als het waterschap Regge en Dinkel en overige grootgrondbezitters in de stedelijke invloedssfeer van Almelo.

Foto 3: Een natuurlijk riviertje midden in de stad als alternatief voor het versteende, statische stadsbeeld.

De Aa als pilotproject voor natuurlijk groenbeheer

Het natuurlijk inrichten en beheren van de Almelose Aa zou een pilot-project kunnen zijn voor het op termijn op brede schaal toelaten van meer natuurontwikkeling in Almelo.

Het maakt tevens de **cultuur-historische oorsprong van Almelo** weer herkenbaar. Voorwaarde voor succes is een goed doordacht natuurontwikkelingsplan, gevolgd door een gericht beheer.

Ook moet deze reorganisatie van het groenbeheer begeleidt worden met een **structurele voorlichting naar de politiek en de burgerij**.

Slotaanbeveling

Het wordt weer tijd om ons te keren naar het water; u zult versteld staan van het bijzondere resultaat dat natuurontwikkeling langs water in de stad kan opleveren. Andere steden als Zwolle, Doetinchem en Naarden zijn ons voorgegaan. Wat let ons om Almelo door natuurontwikkeling meer identiteit te geven en daarmee in de nabije toekomst weer met trots de stad aan de Aa te kunnen noemen?